

KERİME NADİR ROMANLARINDA “ORTAK YAPI” VE ORTAK YAPIDA YORUMLANAN “AŞK’TAN EVLİLİK’E” MESELESİ*

Alpay Doğan YILDIZ

1 937’de tefrika edilip 1938’de kitap olarak yayımlanan *Hıçkırık*’ın ardından adını duyuran ve kısa sürede popüler olan Kerime Nadir, ilk romanı *Yeşil Işıklar* (1937) ve son romanı *Aşk Fısıltıları* (1983) ile birlikte otuz dokuz roman yazmıştır.¹ Yazarın 1984’te öldüğünü hatırlarsak 1917 doğumlu Kerime Nadir’in yirmili yaşların başından ölümüne kadar roman yazdığını söyleyebiliriz.

Kerime Nadir’in yayın dünyasında talep edilen bir yazar olmasını sağlayan *Hıçkırık* romanı, 1937’de *Tan*’da tefrika edilir. Aynı dönemde gazetede Sabahattin Ali’nin *Kuyucaklı Yusuf*, Suat Derviş’in *Bu Roman Olan Şeylerin Romanı*, Aka Gündüz’ün *Aşkın Temizi*, Nahit Sırrı’nın *Kıskanmak* romanları da tefrika edilmektedir. Söz konusu yazarlar arasında Kerime Nadir, henüz tanınmayan bir yazardır. Yirmi yaşında bir genç kızdır. *Hıçkırık* tefrikaya başladığı gün gazetenin baş sayfasında şöyle takdim edilir: “*Bu gün dördüncü sayfamızda okuyucularımıza yeni bir edebî roman takdim ediyoruz. Yeni tefrikamızı ‘Kerime Nadir’ yazdı. Muharriri bugüne kadar tanımiyordunuz. Fakat okumaya başladıktan sonra onun çok içli bir romanı sizin edebî heyecanınızın önüne koyduğunu anlayacak, seveceksiniz.*” (*Tan*, 23 İkinciteşrin 1937 Salı)

* Bu yazı, *Popüler Türk Romanları (Kerime Nadir, Esat Mahmut Karakurt, Muazzez Tahsin Berkand, 1930-1950)* adıyla kitaplaşan (Dergâh Yayınları, İstanbul 2009) doktora çalışmamız esas alınarak oluşturulmuştur. Kerime Nadir’in romancılığına dair yazıda yer alan değerlendirmeler, yazarın 1950’ye kadar yazdığı on dokuz roman esasında yapılmıştır.

1 *Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, Yapı Kredi Yayınları, Cilt II, s. 595-596, İstanbul 2001.

Kerime Nadir, *Romancının Dünyası*² adı altında yayımladığı anılarında edebiyat ve yayın dünyasında nasıl tanındığını anlatır:

Hıçkırık'ın *Tan*'da “büyük bir patlama ile ününü yaptığını, romanın yayına girmesiyle gazetenin tirajının birden bire yükseldiğini” söyler (s. 32). Genç yazar; romanını kitap hâlinde görmek ister; ancak başvurduğu bütün kitapçılar olumsuz cevap verir. Nihayet babasının tanıdığı bir matbaacı, işi onların adına üstlenir. Kerime Nadir, ilk kitabını eline aldığı gün kitabı nasıl dağıtacaklarını düşünerek Babıali yokuşundan inerken, İnkılap Kitabevi'nden fırlayan kitabevinin sahibi Garbis Fikri Bey, kendisini içeri davet eder ve ilk sözü, *Tan*'da tefrikası bitmek üzere olan *Hıçkırık*'ı yayımlamak isteği olur. *Hıçkırık* o yıllarda, yazardan izin alınmadan Kıbrıs'ta çıkan *Söz*'de de yayımlanır (s. 50).

Artık Kerime Nadir, romanları gazeteler ve dergiler tarafından talep edilen bir isimdir: Yazar; *Samanyolu*'nun zengin bir yazar kadrosu ile yeniden çıkmaya başlayan *Hakikat*'te yayımlandığını, *Samanyolu*'nun tefrikası bitmeden *Hakikat*'in kendisinden yeni bir roman istediğini ve gazeteye *Funda*'yı verdiğini söyler (s. 66-68). Aynı tarihlerde *Tan*'dan ayrılarak *Vatan*'ı kuran Ahmet Emin Yalman, kendisinden bir roman ister. Yalman, “ilk kalem denemelerimden biri” diye nitelediği *Gönül Hırsız*'ını kendisine veren Kerime Nadir'e, eseri okumaya bile gerek görmeden “-Ne olursa olsun, biz bunu basacağız.” der. Nadir, roman tefrikaya başlanınca kendisini arayan gazetenin abonman şefinin, “-Bir istenen yerden beş gazete isteniyor. Size çok teşekkür ederiz.” dediğini aktarır (s. 68). Yine, *Tasvir* için Ziyad Ebüzziya (s. 81), *Yedigün* için Sedat Simavi yazardan roman(lar) isterler (s. 84).

Kerime Nadir'in anlattıklarına göre Sedat Simavi, *Hürriyet*'i çıkarmaya başladığı 1 Mayıs 1948'de Refik Halit Karay'ın *Bizim Hayatımız* romanını tefrika etmeye başlar. Ancak kısa bir süre sonra Kerime Nadir'e telefon eden Simavi, Karay'ın romanının “tutmadığını” ve “gazetenin tirajının düştüğünü” söyleyerek Nadir'den “acele bir şey hazırlamasını” ister. Nadir, sekiz on tefrika sürebilecek bir romanının (*Aşk Rüyası*) hazır olduğunu söyler. Roman, yılın en güzel telif romanı olarak göklere çıkarılır, afişler ve el ilanları bastırılır. Bu “küçük eser için koparılan kıyamet” yazarı bile korkutur (ss. 112-113). Yine, *Cumhuriyet* için Cevat Fehmi Başkut (s. 118), *Aydabir* için Yusuf Ziya Ortaç (s. 127), yeniden çıkarılmaya başlanan *Milliyet* için Ali Naci Karacan (s. 137), *Son Havadis* için Mehmet Barlas (s. 164) Kerime Nadir'den roman

2 Kerime Nadir, *Romancının Dünyası*, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul 1981.

isteyen gazeteciler arasındadır. Cevat Fehmi Başkut, *Son Hıçkırık* için Kerime Nadir’e, Babıali’de o zamana kadar hiçbir romancıya ödenmeyen bir para öder (s. 168).

Diğer taraftan, Kerime Nadir’in “kitapçısı” Garbis Fikri Bey’in deyimiyle kitaplarının “peynir ekmek gibi satıldığı” o yıllarda Semih Lütfi Kitabevi, yüksek bir telif teklif ederek Kerime Nadir’in kitaplarını basmak ister. Kerime Nadir de üç küçük kitabının birer baskısını bu yayınevine verir. Ancak bunu öğrenen Garbis Fikri Bey, derhâl yazarın evine gelir. Eski telif hakkını altı katına çıkarır, üç kitabın gelecek baskılarını Semih Lütfi’den alır (ss. 89-90).

1946’da, karakterlerinden birinin mesleğinin orman mühendisi olması nedeniyle Orman Genel Müdürlüğü *Kahkaha* romanıyla ilgilenir. Kerime Nadir için bir gezi düzenlenir, Kuzeybatı Anadolu ormanları gezdirilir ve yazardan ormanların ve ormancuların sorunlarını anlatan bir roman yazması istenir. Bu istek üzerine yazılan *Ormandan Yapraklar*, bütün orman işletmelerine gönderilir (ss. 102-106).

Kerime Nadir’in anılarından, romanlarının yazım ve yayım maceraları yanında okurlardan gelen ilginç tepki ve mektupları, romanlarının film yapılması için gelen teklifleri, romanların film olma süreçlerini de okuyabiliriz.

Kerime Nadir, Esat Mahmut (Karakurt) ve Muazzez Tahsin (Berkand) ile birlikte Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı’nın ilk yıllarında “popüler aşk romanlarının üç büyük adı”nı oluşturur.³ Kerime Nadir’in de içinde bulunduğu popüler romancıların eserleri özellikle 1950’li, 1960’lı yıllarda Türk sineması tarafından talep edilir. Bu romanlarda anlatılan hikâyeleri kullanan Yeşilcam filmlerinin bugün de talep edildiği, değişik televizyon kanallarında kendilerine yer buldukları görülmektedir. Bu da romanların “tematik” etkilerinin görüntülü hikâyeler olarak hâlen devam ettiğini gösterir. Öyleyse “ana tematik yapı” üzerinden baktığımızda Kerime Nadir romanlarında neler görürüz?

Roland B. Tobias, roman yazmada yirmi temel kurgudan bahseder. Bu kurgulardan birisi de “aşk kurgusu”dur. Tobias, aşk kurgusunun yapısını oluşturan ve kullanılacak kurguya göre değişebilecek kurgu aşamalarını şu şekilde sıralar: “Sevgililerin birbirlerini bulması, sevgililerin ayrılmaları,

---

3 Ahmet Oktay, *Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı 1923-1950*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993, s. 127.

sevgililerin yeniden birleşmeleri."⁴ Popüler aşk romanlarında anlatılan aşk hikâyeleri, aşk merkezli ilişki romanının merkezini oluşturur. Romanda tartışılan "ana mesele" bu ilişki üzerinde şekillenir.

Aşk kurgusu çizgiselliğini takip eden romanlarda, "bir aşkın başlaması, devamı ve belli bir sonuç" a ulaşması anlatılır. Bu "yapı" da "aşkın ulaştığı ya da ulaşamadığı sonuç" un "evlilik" olarak tezahür ettiğini söylemek yanlış olmaz. Yani âşıkların ulaşmak istedikleri ve mutlu olacakları sonuç evliliktir. Ancak bu romanlarda ortak yapının vardığı sonuç aşamasının her zaman mutlu bir evlilik olamadığı görülür. Romancıların ortak yapı üzerindeki tercihlerinin bir sonucu olan bu durum, romanlarda anlatılan hikâyeye vasıtasıyla söylenmek istenen şeyle romanların temel meselesi ve mesajı ile yakından ilgilidir.

Kerime Nadir, Esat Mahmut Karakurt ve Muazzez Tahsin Berkand'ın eserlerindeki aşk hikâyelerinin sonucu, "mutlu bir evlilik" ya da "mutlu bir evliliğe ulaşamama; mutsuz olma" olmak üzere iki farklı görüntü altında aslında tek bir temel çizgiyi takip eder. Bu temel çizgiyi "aşktan evliliğe" şeklinde ve romanlarda ele alınan "temel mesele" olarak ifade edebiliriz. Bu temel meselenin (aşktan evliliğe) her zaman aynı sonuca ulaşmaması, ortak bir yapıda ele alınan bir mesele karşısında romancıların farklı yorumlarına işaret eder. Edebiyatımızın popüler aşk romancıları Kerime Nadir, Esat Mahmut Karakurt ve Muazzez Tahsin Berkand'ın romanlarında, "aşktan mutlu bir evliliğe geçmenin ya da geçememe" nin farklı nedenleri vardır.

Kerime Nadir'in de aralarında olduğu dönemin üç popüler aşk roman-cısında tematik bir problem olarak karşımıza çıkan "severek evlenme" konu-su başlıca şu şekillerde yorumlanır:

"Toplumun Onayladığı Sevgiden Evliliğe: Mutluluk", "Evlilikte Anlayış, Saygı ve Sabır: Sevgi, Mutluluk", "Her Şeye Rağmen Sevgi: Mutluluk / Mutsuzluk", "Geri Plâna Atılan ya da Görülmeyen Sevgi: Mutsuzluk"

"Toplumsal kabuller dairesinde gelişen sevgi ilişkisi sonucu kurulan evlilik: mutluluk" çizgisinde cereyan eden bir aşk hikâyesinin anlatıldığı romanlar daha ziyade Muazzez Tahsin Berkand'da görülür. Evlilikte "Anlayış, Saygı ve Sabırdan Sevgiye/Mutluluğa" şeklinde bir adlandırmanın uygun olacağını düşündüğümüz ilişki tarzında, karakterler arasında sevgi evlendikten sonra doğar. "Evliliğin belli bir aşamasında taraflar arasında sevgi" nin oluştuğu

4 Roland B. Tobias, *Roman Yazma Sanatı*, (Çev. Mehmet Harmancı), Say Yayınları, İstanbul 1996, s. 212-213.

“sevmeden evlenme” ilişkisi de çoğunlukla Muazzez Tahsin Berkand’ın romanlarında görülür.

Aşk kurgusu temelinde oluşturulan ve “her şeye rağmen sevgi: mutluluk / mutsuzluk” çizgisinde bir hikâyeyi merkeze alan romanlarda “her şey” ifadesini “toplumsal kabullerden doğan toplumsal meşruiyet” olarak ifade edebiliriz. “Her şeye rağmen sevgi: mutluluk / mutsuzluk” çizgisinde bir hikâye üzerine kurulan roman yapılışına daha çok Esat Mahmut Karakurt’ta rastlanır.

Kerime Nadir’in romanlarının da temel meselesi olan severek evlenme, bu yazarın romanlarında “Geri Plana Atılan ya da Görülmeyen Sevgi: Mutsuzluk” çizgisinde bir yapılanışla anlatılan hikâyelerde ele alınır. Kerime Nadir’in romanlarında roman kişileri, sevgi unsurunu yeterince dikkate almadan yaptıkları evliliklerde çoğunlukla mutsuz olurlar. Severek evlenmenin önemini sevmeden yaptıkları, mutsuz oldukları bir evlilikle anarlar ve genellikle bu mutsuz evlilik tecrübesinden sonra sevilen bir kişiyle kurulan mutlu bir evliliğe geçiş yaparlar.

“Geri Planda Bırakılan ya da Görülmeyen Sevgi: Mutsuzluk” başlığı altında genelleştirilmeye çalışılan Kerime Nadir romanlarının hikâye yapılanışını, sevginin geri plana atılışı ya da görülmeyişine göre kendi aralarında gruplandırabiliriz:

“Geri Planda Bıraktırlan Sevgi” olarak ifade edilebilecek olan ve iki romanda tekrarlanan bir yapıda, sevgi unsurunun tarafların birinin ailesi tarafından geri plânda bıraktırdığı (bu kız tarafıdır); başka birini seven roman kişinin sevmediği biriyle zorla evlendirildiği görülür (*Yeşil Işıklar, Seven Ne Yapmaz?*).

“Görülmeyen / İfade Edilmeyen Sevgi” şeklinde adlandırabileceğimiz ve yazarın daha fazla romanında tekrarlanan bir yapıda ise roman kişilerinden biri, genellikle yakın çevresi içerisinde bulunan diğerini sever. Bu seven taraf çoğu zaman erkektir. Ancak seven tarafın ya sevgisini zamanında ifade etmemesi ya da sevilen tarafın bu sevgiyi görmemesi, görse de yeterince önem vermemesi nedeniyle sevilen bir başkasıyla evlenir. Bu yapılanış üzerine kurulan romanların bir kısmında sevilen ancak bir başkasıyla evlilik kuran taraf, kurduğu bu evlilikte mutlu olamaz ve baştan beri kendisini seven roman kişinin sevgisini anlamaya başlar. Sevgi temelinde kurulmayan mutsuz evlilik, uygun bir nedenle sona erdirilir; sevenler sevgi temelinde, mutlu

olacakları bir evlilik kurarlar (*Hıçkırık, Kalp Yarası, Gelinlik Kız, Sonbahar, Posta Güvercini*).

“Zedelenen / İhanet Edilen Sevgi” şeklinde adlandırdığımız hikâye yapısında severek bir evlilik kurulur. Ancak istemediği hâlde kadın karakterin başından, erkek tarafından ihanet olarak görülen bir olay geçer ve mutlu evlilikte mutsuzluk sürecine girilir yahut da erkek veya kadın sevgi ilişkisini bilerek zedeler (*Günah Bende Mi?, Funda, O Gün Gelecek Mi?, Aşk Rüyası*).

“Tercih Edilmeyen Sevgi”, yazarın romanlarında görülen başka bir hikâye düzenleniştir. Bu yapıda birbirini seven taraflardan biri, sevginin önüne başka nedenleri alır ve kendi isteğiyle bir başkasıyla evlenmeyi tercih eder (*Gönül Hırsız, Samanyolu, Aşka Tövbe, Uykusuz Geceler, Kahkaha, Ormandan Yapraklar*).

Kerime Nadir’in romanlarında, “Görülmeyen / İfade Edilmeyen Sevgi” olarak ifade ettiğimiz hikâye yapısı daha çok görülür. Bu yapının popüler örneği yazarın ünlü romanı *Hıçkırık*⁵’tır. Romanda Kenan, annesi ölüp eve bir üvey anne gelince o zamana kadar babası bildiği kişinin gerçek babası olmadığını öğrenir. Okulda Kenan’ın dayak yediğini fark eden Müfettiş Muhip Azmi Bey, ailesiyle görüşerek onu Sivas’tan İstanbul’a getirir. Karısı ölen Muhip Azmi Bey’in tek çocuğu Nalan ile birlikte büyüyen Kenan, Nalan’ı sevmeye başlar ama duygularını aç(a)maz. Zaman zaman hastalanan Nalan kendisini tedavi eden Doktor İlhami ile evlenir. Kenan’ın bitmeyen sevgisi karşısında Nalan, “keşke sevgini daha önce anlatsaydın” der. Harbiye’yi bitiren Kenan Anadolu’da görev alır. Nalan’ın İlhami ile evliliği iyi gitmez. Nalan ölür. Yıllarca cephelerde gezen Kenan, İstanbul’a döndüğünde Nalan’ın kızı Handan’ın büyüdüğünü ve annesine çok benzediğini görür. Kenan annesiyle olan ilişkilerini az çok hatırlayan Handan’a, annesiyle olan aşklarının temiz kaldığını söyler. Handan ise ona, annesinin kendisine bıraktığı mektubu verir. Kızına tavsiyelerde bulunan Nalan’ın şu satırlarının romanın vermek istediği mesaja işaret ettiğini söylemek yanlış olmaz:

“Ben çok talihsiz bir kadınum yavrum. Gönlümün arzularından ziyade, bağlı olduğum hüküm ve nizamların çerçevesi içinde yaşadım. Saadet ve refah içinde kan ağladım ve kan tükürdüm... Fakat sen bana benzeme Handan!.. Ellere değil, gönlüne uy!.. İyi düşün ve sevdiğin, istediğin adamla evlen. Uzun yıllar aşarak sana kadar gelen bu sözler, annenin bağrından kopmuş, candan öğütlerdir. Eğer onları tutarsan mutlu olursun...” (ss. 189-190). Anne-

5 Kerime Nadir, *Hıçkırık*, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul 1991.

sinin öğütlerini tutan Handan, Kenan’a yüzüğü geri verdiğini (Handan bir mühendisle nişanlıdır) ve “annesinin tarif ettiği uzun boylu, sarışın subayı” (yani Kenan’ı) sevdiğini söyler. Handan’ı kucaklayan Kenan, Nalan’ın kendilerine gülümsediğini görür.

Kerime Nadir romanlarında, “aşktan evliliğe” ortak yapısı içerisinde, “Nasıl bir evlilik?” sorusunun cevabı olarak “severek evlenme” sonucuna, sevginin geri planda bırakıldığı, dikkate alınmadığı bir tecrübeden sonra ulaşıldığını görüyoruz. Romancı, “sevginin kıymetini” yaşadığı mutsuz bir süreçten sonra (genellikle evlilik sürecidir bu) anlayan karakteri, toplumsal kabullerle çatışmayacak bir sebep bularak kendisini seven ve kendisinin de sevdiği karakterle birleştirir:

Kalp Yarası’nda Ürfi ile Mefkure, Mefkure’nin sevmeden evlendiği kocası Edip Bey’in bir trafik kazasında ölmesi; *Sonbahar*’da Necdet ve Beyhan, Beyhan’ın Cemil’den çevre tarafından anlayışla karşılanan boşanması; *Posta Güvercini*’nde Ecmel ve İskender, İskender’in bir türlü kopamadığı Şahizer’in ölmesi; *Samanyolu*’nda Nejat ve Zülâl, Zülâl’in kocası Namık’ın ölmesi; *Uykusuz Geceler*’de Ercüment ve Cemile, Cemile’nin evlenmeyi düşündüğü Tahsin tarafından aldatılması ve Cemile’nin uzun süre yalnız kalarak Ercüment’in sevgisini görmesi; *Kahkaha*’da Nihat ve Zerrin, gelişen olaylar sonucu zaten uzun süre ayrı kaldığı nişanlısının Zerrin’in bir başkasını sevdiğini anlayınca ondan anlayışla ayrılması sonucu birbirlerine kavuşurlar. Mutsuz bir tecrübeden sonra sevdiğine kavuşan karakterlerin, genellikle toplumsal kabulleri ve kendisini sevenin duygularını bilinçli olarak göz ardı etmeyen karakterler olmaları dikkat çekici bir noktadır. Bu hususun Kerime Nadir’in romanlarının mesajlarıyla da ilgili olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Ancak toplumsal kabulleri ve kendisini sevenin duygularını (en azından belli bir dönemde) bilinçli olarak hiçe sayan karakter, bir süre sonra sevginin değerini anlasa baştan beri kendisini seven karakterle mutlu bir beraberlik kurmak istese de bunun gerçekleşmediği görülür. Bu roman kişileri, bir zamanlar bilinçli olarak yaptıklarının cezasını çekerek hayatlarını devam ettirirler: *Günah Bende Mi?*’de karısı Nüvit’in temiz sevgisini bir yanlış anlama sonucu hiçe sayan, başka kadınlara da acı çektiren Haluk; hatasını anlamasına rağmen tekrar Nüvit’e kavuşamaz, intihar eder. Yine, *Gönül Hırsız*’nda Piraye’nin temiz sevgisine cevap vermediği gibi “birçok kadının canını yakan, insanlara gözyaşı döktüren, parasına ve erkekliğine güvenen” Saffet de belli bir süre sonra sevginin önemini ve Piraye’nin sevgisini anlasa da ona kavu-

şamaz. Perişan bir hâlde ölür. *O Gün Gelecek Mi?*'de aslında tamamen kendisi için bir fedakârlık uğruna (emanet ettiği çantayı kurtarmak için) girdiği yangında tanınmaz hâlde gelen nişanlısı Jülide'den kaçan ve başka aşklarla nişanlısını unutmayı deneyen Jerfi, Jülide'yi eski hâlinde karşısında gördüğü zaman hatasını anlamasına rağmen eski nişanlısı tarafından kabul edilmez. *Aşka Tövbe*'de ise Şehbal'in sevgisini anlamayan, anladığını söylediğinde ise bu temiz sevgiye sadık kalmayan Mübin, belli bir süre sonra tamamen bu sevginin sahibine dönmek istediğinde Şehbal tarafından kabul edilmez; "Artık bana düşen şey ne olabilir?" sorusuna "Aşka tövbe!" cevabını alır.

"Geri planda bırakılan ya da görülmeyen sevgi; mutsuzluk" çizgisinde bir yapıyla şekillenen Kerime Nadir romanlarında, kurulacak bir evlilikte "sevgi unsurunun kesinlikle göz ardı edilmemesi" vurgulandığı gibi kurulacak evlilikte "toplumsal kabullerle çatışılmaması" gerektiği de vurgulanır. Kerime Nadir'in romanlarında, Esat Mahmut Karakurt'un romanlarında görülen "her şeye rağmen sevgi; her şeye rağmen sevenlerin birlikte olması gerektiği" teklif edilmez. Yukarıda da belirtildiği gibi kendisini sevenin temiz sevgisini dikkate almadığı gibi toplumsal kabulleri de dikkate almayan ilişkilere giren karakterler; yaptıklarından pişman olsalar, baştan beri kendilerini sevene kendileri de severek dönmek isteseler de bu gerçekleşmez. "Geri planda bırakılan ya da görülmeyen sevgi; mutsuzluk" çizgisinde bir aşk hikâyesi anlatan yazarın bazı romanlarının, sevgiyi dikkate almadığı gibi toplumsal kabulleri de dikkate almayan ilişkilerin sonucunu özellikle vurgulamak isteyen bir niyetle oluşturulduğu sezilir.

Yazarın *Balay* romanında bedensel hazları karşısında toplumsal kabulleri hiçe sayan Tevhit, hem kendisini hem de doğumundan itibaren öz kızı olarak bilinen Armağan'ı mahveder. *Solan Ümit* romanında ise belli oranda zorlansa da nihai noktada toplumsal kabulleri dikkate alan bir davranışı benimsemek "sevmeden yapılan" evliliğe "mutluluk" getirir. *Balay*'nda roman karakterinin/Tevhit'in toplumsal kabulleri ve kendi gerçekliklerini (mesele yaşını) hiçe sayarak attığı adımlar felaketle sonuçlanırken *Solan Ümit*'te hayli benzer noktaları olan bir meselede toplumsal ve bireysel gerçeklikler zorlanmadığından böyle bir sonuç doğmaz.

Popüler aşk romanlarının "Aşktan evliliğe /Nasıl bir evlilik?" ortak meselesine, "Geri planda bırakılan ya da görülmeyen sevgi; mutsuzluk" çizgisinde bir yapıyla cevap arayan Kerime Nadir romanlarının tekliflerini şu şekilde genelleştirebiliriz: "Sevginin değerini acı tecrübelerle anlamak zo-

runda kalmamak için daha baştan dönüşü olmayacak yollara girilmemesi, bir evlilik ilişkisinde diğer unsurlarla birlikte sevgi unsurunun da mutlaka aranması, kalp ile mantığın ortak kararının seçilmesi gerekir”. Bu genel ifade, bazı romanlarda ortak meselenin bazı özel hususlarına belirgin olarak yapılan vurgular paralelinde bir iki noktada açılabilir:

Sevgiye sahip çıkın; sevgiyi, özellikle suistimallere kapı aralayacak yollarla denemeyin. (*Funda*’da Vedat’ın, *Aşk Rüyası*’nda Naim’in tecrübeleri.) Araştırmadan ve ani kararlarla karşı tarafın sevgisinin temizliği hakkında dönüşü olmayacak bir hüküm vermeyin. (*Günah Bende Mi?*’de Haluk’un tecrübesi.) Sevmeden yapılan evliliklerin doğuracağı sonuçlarda da toplumsal kabulleri ve bireysel gerçeklikleri zorlamayın. (*Balayı*’nda Tevfik ve Armağan’ın, *Solan Ümit*’te Sitare’nin tecrübeleri.)